De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des **Vrijdags** aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE,** Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE** van **De Heraut,** Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan **Donderdag** 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 9 Juni 1889. N°. 598.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden *f* **1.20.** Afzonderlijke nummers aan het Bureel **10** Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel, Warmoesstraat **106,** te Amsterdam.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels **90** Cent; voor elken regel meer **15** Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen **10** Ct. per regel.

„En de Geest en de Bruid zeggen: Kom!"

PINKSTEREN.

> En de Geest en de Bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.
> Openb. 22:17.

Met ons Pinksteren is dan ook nu weer de eindpaal van onze Christelijke vierdagen bereikt.

Pinksteren is het besluit. Verder dan Pinksteren kunnen we niet. Totdat heel de jaarkring weer ten einde loopt, en met het nieuwe Kerstfeest de kring van het heilig herdenken nogmaals zijn ouden loop aanvangt.

Maar voor *dezen* jaargang staan we aan den eindpaal; en, bij dien eindpaal staande, blijft ons niets dan een heerlijk vergezicht op Jezus' Wederkomst; en uitziende naar dat komen des Heeren, de stille bede in het hart: „Kom, Heere Jezus, ja, kom haastelijk."

Gij beseft wat we hiermede zeggen willen.

Natuurlijk denkt geen onzer om de gedachtenis aan Jezus' Vleeschwording en Sterven of aan zijn Opstanding en Hemelvaart *te beperken* tot de vierdagen van Kerstmis en Paschen. Zal het ons goed zijn, dan mag veeleer geen dag van ons leven voorbijgaan, dat onze ziel zich niet verkwikt hebbe in de oneindige barmhartigheden Gods, die in al deze wonderen zijner heerlijkheid uitblinken. Maar al moet ons hart elken morgen en elken avond den dood des Heeren gedenken, toch riep de Heere zelf zijn jongeren op, om „mijns doods bijzonderlijk gedachtenis te doen" bij het breken van het brood en het drinken van den drinkbeker. En in dien gezonden zin nu mag ook door Gods kerk een Vierdag gevierd.

In het allerminste niet om de dagen en maanden te onderhouden, als school er in het heilig herdenken van zulk een vierdag ook maar een zweem van hoogere godsvrucht. Waarlijk onze broederen in Schotland, die ganschelijk geen vierdagen waarnemen, wierden door de godsvrucht van onze kerken nog niet tot jaloerschheid verwekt. Maar *dit* hebben deze vierdagen, dat ze althans enkele dagen des jaars de aandacht van 's Heeren volk meer bijzonder op een van Gods groote heilsdaden vestigen. En ten andere bieden ze niet minder het groote voordeel, dat ze ons steeds opnieuw komen herinneren, hoe er in deze machtige wonderen onzes Gods wel een begin, een voortgang en een *aanvankelijke* voleinding was, maar een voleinding die ons, bij dien eindpaal aangekomen, vervult met te vlijmender heimwee naar het *slot-tafereel* van het genadewerk dat ons bij *de voleinding der wereld* beidt.

Er is niet maar van eeuwigheid bij den Heere onzen God een *Raad des vredes* geweest; een goddelijk *bestel* ter verlossing en ter vrijmaking; een vrijmachtig, voorverordineerend *besluit,* om te zaligen die Hij verkoren had; maar er is in deze ontfermingen onzes Gods *ook een geschiedenis.*

De daden van Goddelijke barmhartigheid zijn niet in zijn wezen en besluit *ingebleven,* gelijk onze vaderen roemden, maar ze zijn uit het Bestel en Bestek onzes Gods tot *uitgaande* daden geworden.

God heeft zijn volk gezocht en bezocht.

Hij heeft, toen de aarde haar weg voor zijn aangezicht verdorven had, gedacht aan zijn woord in het Paradijs, en de Arke droeg Gods kerke op de wateren.

Hij heeft gedacht aan zijn verbond, toen nogmaals de vreese Gods uit de kerke week en de dienst der afgoden voortkroop,— en Hij riep Abram uit Ur der Chaldeën.

Hij heeft zijn woord tot de vaderen gesproken niet vergeten, en toen de Pharaonen in Egypteland zijn geroepen volk tergden, Mozes zijn knecht verwekt om hen uit te leiden.

En toen heeft Hij in de woestijn Israël gedragen gelijk een moeder haar zuigeling op de armen draagt; en Hij heeft zijn volk bewaard en gekastijd, gered en geheiligd, en eindelijk aan dat volk het land der belofte hergeven, dat Hij aan Abraham, Izaäk en Jacob had toegezegd.

En zoo was toen *de nationale levenskring* geformeerd, waarin het heil rijpen zou om eens uit die eigen bedding in den oceaan van het leven der volken uit te vloeien.

Hiertoe nu kwam het toen de Dienst *der Schaduwen* door de geboorte van den Messias te Bethlehem in den Dienst *der Vervulling* stond over te gaan.

Want ook in dien Christus kwam niets wat niet reeds in het vrijmachtig en eeuwig Besluit voor zijn volk was weggelegd. Maar hetgeen door dit eeuwig Besluit in Gods heilige gedachten reeds *wezenlijk* was, is door de Vleeschwording des Woords nu ook in de *werkelijkheid* van ons menschelijk leven en in de geschiedenis dezer wereld ingegaan. Het Lam Gods droeg de zonde der wereld. Hij, de Rechtvaardige, heeft onze zonde op het hout gedragen. Tot het rantsoen gevonden en de schuld betaald en de kwijtbrief verworven was, en in eeuwigheid geen Satan en geen zijner demonen meer beschuldiging kon inbrengen tegen de uitverkorenen Gods.

Doch ook hierbij kon het niet blijven.

Alleen om der zonde wil en door de zonde was de Dood in de wereld ingekomen, en hoe kon dan Hij, die ons rantsoen had gevonden, in den Dood en daarmeê in de banden der zonde bekneld blijven? Daarom stond hij op, en daarom volgde er op de Kribbe en het Kruis de blijde Paaschmorgen, die nu reeds achttien eeuwen in den psalm der Opstanding naruischt.

En wat nu?

Kon *dit* nu het einde zijn, dat onze Goël en Middelaar, na den Dood overwonnen te hebben, bleef verwijlen op deze aarde, die nog zwoegde onder de gevolgen van den vloek die uit Eden over haar kwam, en deswege zucht als in barensnood zijnde?

Onmogelijk!

Neen, bij den Christus die den Dood overwon en nochtans mensch bleef, hoorde niet die gevallen, die ingezonken wereld, maar de *Troon der heerlijkheid.*

Daarom *voer hij op.* Daarom wierd hij verhoogd aan de Rechterhand der eere. En daarom moest de *Hemelvaart* den *Paaschmorgen* voleinden.

Doch ook hiermee was het einde nog niet bereikt.

Dat einde kon geen ander zijn dan een volkomen herstelling van al wat in en door de zonde was te loor en ten onder gegaan; en dan eerst zou het eindpunt gevonden zijn, als er weer een menschheid onder haar Hoofd voor Gods aangezicht zou staan, *innerlijk* heilig en van vlek en rimpel vrij, en *naar het uitwendige* zich badende in een weelde en glorie als van het Paradijs.

Het groote werk was dan ook met de Hemelvaart nog niet voltooid.

Veeleer kon nu eerst krachtig en bezielend het groote werk van Gods ondoorgrondelijke barmhartigheden doorbreken. Er was nu een kring, een kern van die God vreesden, en die kleine broederkring had in Christus zijn heerlijk Hoofd ontvangen, maar die kerke Gods moest nu ook innerlijk geheiligd en naar buiten in de wereld onder alle natiën uitgebreid.

Daarom beloofde Jezus, eer hij opvoer, zijn jongeren, *dat hij den Heiligen Geest van den Vader op hen zou uitstorten.* Zoo kwam eindelijk de groote Pinksterdag. Het indalen van God den Heiligen Geest in het nieuw geboren lichaam van Christus. En toen op dien Pinksterdag de Cretensen en Arabieren, de Parthen en Elamieten verbaasd stonden, en uitriepen wat toch die teekenen zijn mochten, toen is Petrus, de machtige apostel opgestaan, en heeft het aan de afgezanten van al deze natiën verkondigd: „Die Jezus, dien gij aan het kruis gehecht hebt en gedood, dien heeft God opgewekt en verhoogd aan zijn rechterhand, en deze Jezus heeft nu uitgestort wat gij hoort en ziet."

En daarmee is toen het groote werk van de innerlijke bevruchting van den heiligen broederkring, van de uitzetting van het lichaam van Christus en van de kerstening der natiën begonnen.

De Heilige Geest is neergedaald. Hij woont nu op aarde. Hij troont nu in het hart der geloovigen. Hij, de Geest des Vaders en des Zoons, twist nu met den geest der zonde in den mensch, en met den geest der leugen en der onheiligheid in de wereld.

Hij is geen ledig inwoner, noch stilzittend Trooster, maar een almachtig, altoos werkend God op aarde, die in de groote verwikkeling van ieders persoonlijk leven, en in de onbegrijpelijke verwikkeling der natiën, en in de nimmer eindigende worsteling tusschen de geesten op aarde, *zijn* strijd, *zijn* triomf doorzet, en den Christus verheerlijkt in het groote lichaam der Christenheid.

Maar verder kan het op aarde dan ook niet komen. Want wel is nu het einde er nog niet. Dat komt eerst, als de worsteling ophoudt, en de vloek voor eeuwig wijkt en hemelsche glorie al Gods heiligen zal doordringen en omringen. Maar die doorluchtige dag toeft tot de Heilige Geest eerst *Zijn* werk op aarde voleind zal hebben. En dât werk is nog op verre na niet afgewerkt. De bedeeling van den Heiligen Geest gaat nog altoos door. Hij strijdt zijn strijd in het hart van een iegelijk onzer, in elk geslacht en in elk huisgezin, in elke natie en onder alle volk, en in elke nieuwe worsteling die met den ommeloop der eeuwen weer in ons menschelijk leven uitbreekt, is het altoos God de Heilige Geest, die, wonende in het lichaam van Christus, dien strijd op aarde meestrijdt, beheerscht, en hem dienstbaar maakt aan de bereiking van zijn goddelijk doel.

Daarom is het zoo oppervlakkig van vele van Gods kinderen geoordeeld, als ze in dien Pinksterdag te Jeruzalem niets dan de finale bekeering der apostelen onder allerlei indrukwekkende teekenen willen zien. o, Neen, die Pinksterdag is veel grootscher in strekking, veel rijker in gevolgen, veel heerlijker in beteekenis voor al de eeuwen die sinds verliepen, en niet het minst voor de eeuw waarin ons eigen levensdeel viel.

Met dien Heiligen Geest daalde op den grooten Pinksterdag te Jeruzalem een stroom af van Gods heilige bergen, die zijn bedding uitgroef in al de geschiedenis der menschheid die sinds doorleefd is. Over alle werelddeelen breidde zijn golfslag zich uit. En zelfs in Azië en Afrika, hoe ook in duisternis teruggevallen, wordt nóg het leven op elk gebied en de toekomst van alle rijken door de Christenheid in Europa en de Christenheid in Amerika beheerscht.

Die bergstroom des Heiligen Geestes heeft zijn wateren over de landen en velden van elk volk in ons werelddeel gesproeid. Ook in ons land is heel het volksleven door dien stroom opgetild, verhoogd, innerlijk geschokt en bewogen. En hoe ook de toongevers en machthebbers altoos weer die golving des Heiligen Geestes pogen te doen verzanden, toch blijft het altoos weer de Heilige Geest, die den naam van Christus over ons nationale leven uitroept en den Man van smarten tot Shibboleth stelt, waaraan zich de geesten moeten openbaren.

Dat gaat door tot in de geslachten en in de gezinnen, waar de één den Heiligen Geest weerstaat, de ander door dien Heiligen Geest verteederd en verwonnen wordt.

Ja, dat gaat door tot in uw eigen hart, dat eerst dor en mat inzonk, tot het ook zelf dien stroom des Heiligen Geestes eerst hoorde kabbelen van verre, toen nader komen, en eindelijk geen anderen uitweg zag, dan om óf in dien stroom verloren te gaan, óf door dien stroom te worden opgetild en met dien stroom in Gods kerk behouden.

En waar ge ook na uw eerste bekeering weer afweekt, daar nog bleef het altoos diezelfde stroom des Heiligen Geestes, die van de bergen Gods op den Pinksterdag afstroomde, die u keer op keer weer ophief uit uw ingezonkenheid, en den hof uwer ziel doorwaterde, en u drenkte met volheid van levenskracht en zaligen troost.

En zoo *zal* het blijven *tot* op uw dood. En *na* uw dood in uw geslacht en in uw volk voortgaan. Er kan in dien stroom des Heiligen Geestes geen stilstand komen. Zijn wateren bruisen altoos door.

En dan eerst zal die stroom tot stilstand en ruste komen, als de laatste dam doorbroken en de laatste verzanding doorwoeld is, en eindelijk die stroom des Geestes, die in den Pinksterdag tot ons afvloeide, uit zal vloeien in den oceaan der eeuwigheden en alle strijd op aarde zal zijn voleind.

Doch juist daarom ligt er dan ook in den Pinksterdag een profetie van nieuwe glorie, en wordt in den loop der eeuwen die profetie tot een nimmer eindigend gebed.

Want die Geest roept om de voleinding der eeuwen, en dorst naar het einde van den strijd, en bidt met onuitsprekelijke zuchtingen om de komst van den Christus in zijn heerlijkheid.

Hierin ligt zelfs de eigen aard van het werk des Heiligen Geestes.

Hij neemt al zijn heilig materiaal waarmee Hij strijdt en arbeidt *uit den Christus.* Jezus zelf heeft het gezegd: „Hij zal het uit het mijne nemen." Maar ook Hij arbeidt *op den Christus aan.* Zijn bedeeling is een tusschenbedeeling. Van den Christus uitgaande en op den Christus aansturend.

Al zijn begeeren, en al zijn goddelijk heimwee is maar om den dag te verhaasten, waarop het teeken van den Zoon des menschen in de wolken zal worden gezien.

Zijns is één zieldoordringend, één heilig, één den hemel bestormend roepen: »Kom, Heere Jezus, ja, kom haastelijk", telkens afgewisseld door de pauze der profetie: „Maranatha," de Heere komt.

Maar in dit roepen blijft de Geest niet alleen. Niet enkel de Geest, neen *de Geest én de Bruid* zeggen: *Kom.* En dit moet wel. Immers de Geest staat niet meer als in het Oud Verbond „in het midden des volks" (Jesaia 63 : 11), maar drong in en maakte zich woning in de harten. Hij is nu de Geest van het Lichaam des Zoons. Met de kerke Gods is de Heilige Geest één en lotgemeen. Hij wil geen eigen leven meer leiden buiten Gods kerke, maar, in het Lichaam des Zoons ingegaan, dat Lichaam bezielen, in dat Lichaam leven en lieven, dat Lichaam des Zoons tot zijn orgaan en instrument heiligen, tot het almeer één roepen, één smeeken van dien Geest in dat Lichaam wordt, dat én die Geest én die Bruid jubelen: „Kom, Heere Jezus, ja kom haastelijk."

Ja meer nog. Als de Geest roept: *Kom,* dan roept de Geest dat niet voor zichzelf, want zelf is „die Geest eeuwig met den Vader en den Zoon wezenséén." Scheiding is niet denkbaar. Als dus de Geest roept: *Kom!* — dan roept Hij dit niet voor zichzelf als God, maar als Inwoner, Bezieler en Trooster van het Lichaam des Heeren; dan gaat de toon van onbeschrijflijk heimwee van den Geest uit, niet om Hem zelf, maar om de verlatene en nog van haar Bruidegom beroofde Bruid.

En hoemeer nu die Geest aan de kerk van Christus de innerlijke overtuiging inprent, dat ze niet een verlatene vrouw, maar *Bruid* is, *Bruid* van den Koning van het Godsrijk, *Bruid* van den Gezalfde des Heeren, hoemeer vanzelf in die Bruid de dorst en het innig zielsverlangen naar den heerlijken Bruidegom moet worden opgewekt.

En zoo kan het dus niet anders, of de Heilige Geest *moet* altoos de *bruidsgedachten* in de Bruid wekken, en zóó *kan* die bruidsgedachte niet opwaken, of die Bruid begint om haar Bruidegom te roepen, en dan roept de Heilige Geest met haar mee en roept het haar voor, dat zij het naroepe: „Kom, Heere Jezus, ja kom haastelijk." En de Bruidegom antwoordt: „*Zie ik kom.*"

Dat roepen gaat uit in *de stille verzuchting der ziel,* als Gods kind eenzaam, of vele van Gods kinderen saam zich verheugen in heilig en biddend verlangen naar den Eenig dierbare, dien hun ziele mint.

Dat roepen gaat uit *in de prediking* als de gesanten des Heeren dien Bruidegom in zijn heerlijkheid voorstellen, en het ge-

---

Een twist in 1704.

VI.

Terwijl de afgevaardigden der classis te Sluis waren, konden zij hunne taak langzamerhand beter overzien. Met den kerkeraad kwamen zij tot een goed einde, al was het niet dan na een strijd van vier dagen. De vrouw van Ds. Hattinga werd van de censure ontslagen, zonder dat zij leedwezen betuigd had, omdat daar geen grond was voor zulk een eisch. Minder goed ging het met den magistraat. De beide diakenen, die veroordeeld waren tot 25 gulden boete, en gijzeling, totdat zij de boete betaald en den magistraat leedwezen betuigd hadden, bleven veroordeeld. Ook werd het verzoek afgewezen, Ds. Hattinga zijn traktement uit te betalen, alsmede de *f* 200 transportkosten, hem reeds toegestaan. Onder de burgerij was groote vrees, om iets ten voordeele van Ds. Hattinga, of ten nadeele van Ds. Van Leeuwen te zeggen. Ook onthield zich iedereen, die tot ouderling of diaken kon benoemd worden, zich daar te vertoonen, waar de aandacht op hem kon gevestigd worden. Doch dat alles was niet zoo moeielijk als het laatste punt hunner taak, namelijk het onderzoek naar de leer en de gevoelens van Ds. Van Leeuwen.

Het was in den middag van den 19den Juni (1704), dat de afgevaardigden naar Ds. Van Leeuwen gingen, teneinde hem te spreken over zijn gevoelens en wat zij daarvan gehoord hadden. Binnenkomende, werden zij in de studeerkamer van Ds. Van Leeuwen gebracht. De welkomstgroet van den laatste was niet hartelijk. Zelfs was de kwalijk ingehouden wrevel niet te miskennen. De afgevaardigden begrepen dus, dat zij recht op het doel moesten afgaan en niet eerst het gesprek op andere punten brengen.

»Geachte collega!" zoo begon Ds. Schorer, dien als den invloedrijkste was opgedragen het hoofdgesprek met Ds. Van Leeuwen te houden, »gij begrijpt zeker al het doel van onze komst. U is Lucas de Bode, dien wij gesproken hebben, niet onbekend."

Over Ds. Van Leeuwen's gelaat schreed een donkere wolk. Zou hij verraden zijn? Wat wisten die broeders van hem? Hij besloot voorzichtigheidshalve zich niet uit te laten over De Bode. Hij zweeg dus.

»Lieve broeder!" ging toen Ds. Schorer voort, »gij vat het doel onzer komst anders op, als wij wenschen. Niet om u te verklagen zijn wij bij u, maar om ons gerust te stellen en zoovele anderen, die ook over u ongerust zijn. Zijn de geruchten niet waar, dan zullen we ons verheugen. Zijn ze het wel, laat ons dan beproeven u van onrechtzinnigheid te overtuigen en terug te leiden tot de ware leer, die ge immers ook hebt onderteekend. Met Lucas de Bode hebben we de reis gemaakt van den steiger tot hier en hij heeft ons zijn gevoelen, op en top Socinianisch, meêgedeeld. Hierover hebben wij hem onderhouden. Toen beriep hij zich op een gesprek met u, waardoor hij was bevestigd in zijne wangevoelens."

»En komt ge nu op de bewering van dien éenen mij lastig vallen?" vroeg Ds. Van Leeuwen bitter.

»Neen, broeder!" hernam Schorer, »maar we hebben meer getuigen gehoord. Want wel heeft de magistraat ons verboden, met iemand uit de gemeente te gaan spreken over u — waaruit ons blijkt, dat ge in de gunste der overheid deelt — maar wie bij ons kwamen, hoorden wij."

»Hebt ge dan eene beschuldiging tegen mij, doet mij haar hooren; noemt mij de getuigen, welke tegen mij getuigd hebben, en ik ben bereid u te antwoorden," zei Ds. Van Leeuwen.

»Zoo behoeft het toch niet, broeder!" sprak weer Schorer, »wij zijn geen rechters; wij willen u behouden in naam, goed gerucht en rechtzinnigheid. Deel ons nu iets meê over uw gesprek met Lucas de Bode."

»Ik heb er geen plan op," antwoordde Ds. Van Leeuwen bits.

»Deel ons dan meê, wat er in den laatsten tijd hier is gebeurd, hr. Van Leeuwen! want gij en uwe gevoelens zijn er bij betrokken", zeiden de afgevaardigden.

»Volstrekt niet, heeren!" zei Ds. Van Leeuwen, »ik zal antwoorden, als ge schriftelijke beschuldiging, bewijzen en getuigen mij overlevert."

»Is dan niet ieder Christen, met name ieder leeraar, gehouden verantwoording te geven van zijn gevoelen?" zeide Ds. Schorer, »vooral de predikant, want hij is door zijne onderteekening daartoe verbonden."

»Ik wil toch niet antwoorden", hernam Ds. Van Leeuwen, »tenzij gij mijn eisch inwilligt."

»Dat gaat niet", was het wederwoord. »Maar opdat ge moogt weten, dat de beschuldigingen, tegen u ingebracht, hoogst ernstig zijn, zullen we u eenige voorlezen:

1. Hebt ge geleerd, dat het eene stoutigheid is God een Geest te noemen?

2. Ook, dat God een eenig God is, zoo in wezen als in personen, en drie kan genoemd worden ten aanzien van zijn wezen, wil en verstand.

3. Ook dat ge er wat tegen hadt, dat men God algenoegzaam noemde.

4. Ook, dat het *aannemen* niet het geloof zelf was, maar een gevolg ervan.

5. . . . ."

»Houdt maar op, heeren!" zeide Ds. Van Leeuwen, »zegt mij liever: wie zijn mijne beschuldigers?"

„Och, waarde broeder! wees toch niet hardnekkig op dit punt," hernamen de afgevaardigden, »laat ons ten einde toe lezen."

De andere punten volgden.

»5. Gij zegt, dat de namen van Vader, Zoon en Heilige Geest maar zien op het werk der verlossing.

6. Ook, dat God, voorgenomen hebbende, zondaren te zaligen, zijne wijsheid zijn Zoon noemde en zijne liefde zijn Geest, en dat deze allen één waren; want hetgeen op de eene plaats van den Vader gezegd wordt, wordt op een andere van den Zoon gezegd.

7. Dat Christus' ambten tot twee kunnen gebracht worden: het regeerende en leerende.

Wilt ge nu voorloopig *deze* punten — wij hebben meer — in copie hebben en daarover eens nadenken?"

»Ik wil de copie wel hebben", hernam Ds. Van Leeuwen, »maar niet om er over na te denken, maar om ze uit te geven en aan de wereld bekend te maken".

»Ons smart uwe hardnekkigheid", zeiden de afgevaardigden. »Nu zullen we u de copie niet geven. Moge de Heere uw hart ombuigen. Van het gehoorde zullen we aan den kerkeraad van Sluis en de classis kennisgeven".

Zoo scheidden de broeders, door Ds. Van Leeuwen ter deure uitgeleid. Eene buiging, en weg waren ze van elkaêr. Des anderen daags vroeg zett'en zich de afgevaardigden in den wagen naar de boot, nadat zij een schrijven aan den kerkeraad hadden achtergelaten, waarin ze mededeeling van hunne ontmoeting bij Ds. Van Leeuwen hadden gedaan.

De Gaay Fortman.